

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 23

Fylke: Østfold

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Trøgstad

Emne: Bordskikk til hverdags

Bygdelag: Trøgstad

Oppskr. av: N. Parr Mellbye

Gard: Hov

(adresse): Trøgstad

G.nr. II2 Br.nr. I

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. En satt ved langbordet til alle måltider.
2. Ja. Ja.
3. Alle spiser på samme tid unntatt husmoren eller hus -
hjelpen som serverer.
4. Alle spiser samme mat.
5. På kjøkkenet til daglig.
6. På de store højtidsaftner og - dager spiser vel
gjerne alle i stuen.
7. Faste palsser, husbonden for enden av bordet, barna
nærmest, så de faste arbeidsfolk og husmennene nederst
8. Nei.
9. Nei.
10. Hedersplassen er på vertens høyre side og vertinnens
venstre side..
11. Det brukes fremdeles sjelden bl. arbeidsfolk, det er
bare når de har holdt på med ekstra sølearbeide.
Lua tas alltid av.
12. Nei, det spistes ikke av samme fat, men jeg har hørt
at det var almindelig for ca 100 år siden og da av
samme traue. Hver har sin kopp, tar først graut i skjeen
og dypper den så i melkekoppen. Dette er fremdeles
brukt, men også å drikke av koppen.

- 2
- 13 Gryten ble ikke satt direkte på bordet, den stod i gruen eller på ovnen og maten østes op på tallerkner. Hvis den fremmede spiser på kjøkkenet er det ingen forskjell på serveringen. I mit barndomshjem ble håndverkere sat ved et bord for seg selv og fik gjerne litt bedre f. eks. med pålegg.
14. Når det var salt kjøtt og flesk, hendte det, at det kokte flesket ble lagt mellom 2 flatbrødstykker (da gjerne havrebrød). Ellers ikke.
15. Ja.
16. Nei.
17. Gaffel ble benyttet så langt tilbake jeg kan huske, men det hendte nok, at enkelte heller brukte kniven og fingrene.
18. Nei.
19. Hver hadde sin skje - av tre - senere metal. For omkr. 70 år siden ble skjeen ikke vasket, hver hadde sin plass, gjerne på en hylle eller i tallerkenrekken.
20. Man gikk over fra tretallerkner til stentøi for ca 150 år siden. Det hendte også, at f. eks. kjøtt som det ikke var saus til, ble lagt på flatbrød.
21. Til hverdags bruktes ikke duk, heller ikke nå.
22. Hvitskuret bord.
23. Husmoren delte ut maten (skiftet) når det var f. eks. kjøtt eller fisk, ellers forsynte enhver seg og husbonden først.
- 24, 25. Husmoren delte tidligere ut også brød, det ble gjort en gang om dagen og lagt ferdig på et brett til hvert måltid. Hver av mannfolkene fikk "kløvning", kvinnfolkene tykke skiver. En "kløvning" får en ved å skjære etpar skiver mitt på brødet og så kløve resten i to.

- 3
26. Omkr. 4 - 5 år. Det er gjerne husmoren som hjelper barna.
27. Nei.
28. Meget sjelden. I min barndom (og vi spiste alltid i stuen, folkene i kjøkkenet) var det gjerne en av barna som leste bordbønnen. Bordbøn brukes nok ennå i enkelte hjem, sjelden lest høyt, men dette hender i hjem med barn. Det brukes neppe, når fremmede er til stede.
29. Ja, det var mest husbonden som førte an.
30. Nei.
31. Ja. " Mannen viste ikke at kjærringa var gæen, før hun sang ved bordet"
- 32, 33. De gikk gjerne fra bordet ettersom de ble ferdige og sa takk for maten ut i veiret, ikke til noen bestemt.
34. Enkelte sa " velbekommet".
35. Nei, sjelden, men det kom jo an på hvem dette var. en nabo eller nær ven kunde man be om å spise med, men ikke fjernerestående.
36. Ja, da gjerne kaffe og smørbrød eller kake.
37. Ja og dette gjelder fremdeles.
38. Som oftest, men kjelen står ikke på hele dagen. Nå brukes det mindre, vel meget p.g.a. rasjoneringen
39. Gjesten spiser i stuen eller " kammerset", husbonden sammen med ham.
40. Ja.
41. Ja, en skal være tilstede og sitter da gjerne litt vekk fra bordet.

Trøgstad den 2 novbr. 1950.

4850

